

Hand-out handhavingsmogelijkheden civiel verbod OMG 21 Juni 2018

Van Landelijk parket en politie
Contact project.OMG@om.nl
Datum 21 juni 2018
Onderwerp Handhaving civiele verboden OMG's

Algemeen

Sinds eind 2016 lopen er verschillende civiele juridische procedures, waarin het Openbaar Ministerie (hierna: OM) rechtbanken heeft verzocht Outlaw (Motorcycle) Gangs (hierna: OMG's/OG's) verboden te verklaren omdat de werkzaamheid van deze organisaties in strijd is met de openbare orde.

Doel van een civiel verbod: stoppen van de werkzaamheid van de vereniging waarmee een inbreuk wordt gemaakt op de openbare orde. Concreet en samengevat bestaat dit (onder andere) uit onderlinge conflicten/oorlog, intimidatie, afpersing met gebruik colors, zwijgplicht, bad standing, strafbare feiten in de publieke ruimte of in afgeschermd clubhuizen, maar ook werven leden, rondrijden in colors en gebruik van clubhuizen.

Uitspraken

Op dit moment (juni 2018) zijn er drie uitspraken gedaan op verzoekschriften van het Landelijk Parket van het OM tot het verbieden en ontbinden van een OMG's (2) en een brotherhood (OG) (1).

Bandidos MC

Op 20 december 2017 heeft de Rechtbank Midden-Nederland voor recht verklaard dat de werkzaamheid van Bandidos MC in strijd is met de openbare orde en de Nederlandse afdeling van Bandidos MC verboden. De beschikking van de rechtbank is uitvoerbaar bij voorraad verklaard.

<http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBMNE:2017:6241>

BMC is in hoger beroep gegaan. Op 28 augustus 2018 wordt het beroep door het Hof Arnhem op zitting behandeld

Catervarius

Op 17 januari 2018 stelt de rechtbank vast dat Catervarius een vereniging is die als eenheid naar buiten treedt. Er is onder andere een ledenbestand, bestuur en ledenvergadering. Ook zijn er faciliteiten zoals een clubhuis. De club is een zogenoemd broederschap, voortkomend uit de traditie van motorclubs. In de tweede helft van 2015 werd de club opgericht als 'chapter' van de vereniging 'Alcatraz Wanted'. Kort daarna gingen zij verder onder de huidige naam.

Hoewel een verbod slechts als uiterst middel wordt toegepast, vindt de rechtbank dat in dit geval noodzakelijk. Direct na de oprichting zijn de leden van Catervarius onderwerp geworden van strafrechtelijke onderzoeken. In het clubhuis in Benschop zijn misdrijven gepleegd en een deel van het bestuur zit gevangenisstraffen uit voor ernstige – in clubverband – gepleegde strafbare feiten. Er bestaat een reële kans dat Catervarius-leden in de toekomst (opnieuw) ernstige geweldsdelicten

plegen die de Nederlandse samenleving kunnen ontwrichten. Dat soort delicten moet een halt worden toegeroepen, zo oordeelt de rechtbank.

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBMNE:2018:113&showbutton=true&keyword=catervarius>

Satudarah MC

De civiele rechter Den Haag heeft op 18 juni 2018 bepaald dat Satudarah Motorcycle club (Satudarah MC) wordt verboden en ontbonden, omdat de club en zijn werkzaamheid (activiteiten) in strijd zijn met de openbare orde.

Onder het verbod vallen de chapters van Satudarah, de support club Saudarah en Supportcrew 999. Support club Yellow Snakes wordt niet getroffen door het verbod. De rechtbank is er niet van overtuigd dat Yellow Snakes een onderdeel vormt van de informele vereniging Satudarah

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBDHA:2018:7183&showbutton=true>

SMC heeft na de uitspraak drie maanden de tijd om in hoger beroep te gaan. De beschikking is door de rechter uitvoerbaar bij voorraad verklaard.

Uitvoerbaar bij voorraad

De beschikkingen zijn "uitvoerbaar bij voorraad" verklaard. De organisatie is dan civielrechtelijk per direct verboden en ontbonden. Dit betekent dat civielrechtelijk handhaven al mogelijk is: feitelijk door opheffing en vereffening van de bezittingen en schulden. Er wordt een vereffenaar benoemd en deze heeft de taak om eventuele schulden te voldoen aan schuldeisers van de verboden rechtspersoon. Deze schuldeisers moeten zich melden bij de vereffenaar. De vereffenaar kan voor het voldoen van de schulden clubgoederen innemen en verkopen. In overleg met de rechter-commissaris zou de vereffenaar kunnen beschikken over goederen van de vereniging die niet voor vereffening vatbaar zijn. Bijvoorbeeld *colors* en andere dergelijke clubeigendommen. Voordat clubeigendommen kunnen worden vereffend, zal moeten worden vastgesteld wat deze clubeigendommen precies zijn. Te denken valt aan bankrekeningen, clubhuizen in eigendom van de club, merchandise, etc.

Een vereffenaar heeft in de uitoefening van zijn functie in beginsel dezelfde bevoegdheden als een voormalig bestuurder van de verboden vereniging.¹ Het ligt niet direct in de verwachting dat de vereffenaar zich in die functie snel zal (kunnen) beroepen op bijstand van politie. Wanneer goederen van de verboden club zich bevinden bij derden, bijvoorbeeld bij de bestuursleden of leden, zou het wél kunnen dat assistentie van politie wordt verzocht bij het opeisen van de goederen.

Dat de beschikking uitvoerbaar bij voorraad is biedt ook bestuurlijke mogelijkheden, zoals het sluiten van clubhuizen, het opleggen van inreisbeperkingen aan buitenlandse leden, het weigeren van vergunningen, etc. Een nadere uitwerking van deze mogelijkheden volgt onder handelingsperspectief later in deze handout.

Onherroepelijk

Voortzetting van een verboden organisatie is (ogv artikel 140 lid 2 WvSr) pas een strafbaar feit als het verbod onherroepelijk is.

Onderhavige handout ziet - in bredere zin dan die van januari 2018 - op handhavingsmogelijkheden van een civiel verbod in de fase dat het verbod nog niet onherroepelijk is.

¹ Art. 2:23a BW.

Informatiepositie

In de periode dat er nog geen sprake is van een onherroepelijke uitspraak is voor politie en OM van groot belang om een goede informatiepositie te houden.

Dit is van belang in verband met (o.a.):

- civiele handhaving,
- informatie tbv een procedure in hoger beroep,
- het risico van ondergronds gaan van OMG's,
- het leveren van een bijdrage aan de inzet van bestuurlijke maatregelen.

Handelingsperspectief – beschikking civiel verbod niet onherroepelijk

Instrumentarium integrale aanpak OMG's

In de landelijke integrale aanpak van de OMG's wordt al een breed instrumentarium ingezet. In samenwerking met het LIEC zijn hiervoor ook diverse leidraden, handleidingen en een handboek geschreven.

- Handboek juridisch instrumentarium
Oa het sluiten van clubhuizen, afnemen en weigeren van vergunningen etc
- Leidraad Ride outs
- Handleiding stopgesprek

In de praktijk betekent het civiele verbod, dat 'uitvoerbaar bij voorraad' is verklaard, dat er voor bestuur al per direct een (extra) reden en onderbouwing is om middelen uit dit instrumentarium in te zetten. De persrechter gaf op 18 juni jl. na de uitspraak aan dat deze uitspraak het sluiten van clubhuizen door bestuur mogelijk maakt.

Weren uiterlijke kenmerken in de publieke ruimte

Hoewel er niet of nauwelijks voorbeelden uit het verleden en relevante jurisprudentie bekend zijn, lijken er verschillende mogelijkheden te zijn om handhavend op te treden tegen publieke aanwezigheid van uiterlijke kenmerken van een verboden OMG. Denk daarbij aan kleding, stickers, logo's op motorfietsen, etc.

In algemene zin kan hiervoor worden aangevoerd dat, omdat de rechtbank de werkzaamheid van de betreffende organisatie in strijd heeft verklaard met de openbare orde, aan de aanwezigheid van deze organisatie – in welke (verschijnings)vorm dan ook – een einde moet komen

Daarnaast kan voor de verschillende OMG's ook nog worden aangesloten bij overwegingen van de rechtbank in de betreffende uitspraak.

Bandidos MC

"De cultuur van de Bandidos en de feitelijk daaruit voortvloeiende gedragingen zijn dermate kenmerkend en structureel gebleken dat er een reële kans bestaat dat Bandidos -leden in de nabije toekomst in Nederland (opnieuw) ernstige geweldsdelicten plegen die de lichamelijke integriteit van personen binnen de eigen clubsfeer en/of van personen daarbuiten (ernstig) aantasten en de Nederlandse samenleving ontwrichten of kunnen ontwrichten. Dat soort delicten moet, in het belang van de bescherming van de lichamelijke integriteit van personen, een halt worden toegeroepen. [...] Het verbod en de verklaring zoals hiervoor bedoeld houden in dat de aanwezigheid van de Bandidos in Nederland, in welke verschijningsvorm ook, wordt beëindigd."

Satudarah MC

"De rechtbank trekt de conclusie dat een groot aantal leden van Satudarah gedurende een reeks van jaren betrokken is bij tal van verboden en grotendeels ook ernstig verwijtbare criminele gedragingen. [...] Dit zijn veelal misdrijven waarvan derden het slachtoffer zijn. [...] Van een vecht-

of schietpartij in een uitgaanscentrum, woonwijk of winkelcentrum zijn vele omstanders getuige en lopen even zovelen het risico om onbedoeld slachtoffer te worden."

"Deze gedragingen van leden van Satudarah vormen een wezenlijke aantasting van de veiligheid van de samenleving en de vrijheid van burgers om naar eigen inzicht deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer. Leden van Satudarah maken al gedurende een reeks van jaren inbreuk op deze voor de Nederlandse samenleving fundamentele waarden. Deze veelvuldige en voortdurende inbreuken op de openbare orde ontwrichten de samenleving of kunnen de samenleving ontwrichten."

→ Handhaving op grond van art. 3 Politiewet

Nu de rechtbank de werkzaamheid van de verboden organisatie in strijd heeft verklaard met de openbare orde en heeft geconcludeerd dat de clubcultuur van de verboden OMG gevaar voor personen schept en in Nederland (in welke verschijningsvorm ook) moet worden beëindigd, is verdedigbaar dat het weren van alle uiterlijk vertoon van de verboden OMG in de openbare ruimte behoort tot de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde als bedoeld in art. 3 Politiewet.

Indien de burgemeester (belast met het gezag over de politie inzake de handhaving van de openbare orde) dit standpunt volgt, kan de politie alle goederen met kenmerken van de verboden OMG (kleding etc.) in de openbare ruimte in beslag nemen op grond van art. 3 Politiewet. Er is dan geen sprake van strafrechtelijk beslag. De politie (onder gezag van de burgemeester) neemt de goederen onder zich ter handhaving van de rechtsorde en houdt deze onder zich tot de rust is weergekeerd (zie HR 22-02-1977, ECLI:NL:PHR:1977:AC5895, NJ 1977, 288). Enkele opmerkingen hierover:

Als bevoegd gezag beslist de burgemeester of dit standpunt gevolgd wordt of niet. Bij inbeslagname reikt de politie een (vormvrij) schriftelijk bewijs van inbeslagname uit. De rechtbank heeft duidelijk bepaald dat aan de aanwezigheid van de verboden organisatie in welke verschijningsvorm ook/aan alles wat met het uiterlijk vertoon van de organisatie verband houdt een einde moet komen. Dat betekent dat alle goederen die redelijkerwijs beschouwd kunnen worden als een uiting van de clubcultuur van de verboden OMG in beslag kunnen worden genomen: niet alleen goederen met de verboden OMG er op, maar ook goederen met het clublogo (zie voorbeelden in de bijlage.)

Het gaat hier alleen om inbeslagneming van goederen in de openbare ruimte. Goederen die bijvoorbeeld in een woning liggen en niet vanaf de openbare weg te zien zijn, dienen ongemoeid te worden gelaten zolang de beschikking nog niet onherroepelijk is.

Bij bestuurlijk beslag horen inbreuken op het eigendomsrecht zoveel mogelijk beperkt te worden. Uitgangspunt is dat het bestuurlijk beslag zo kort mogelijk duurt en wordt beëindigd zodra dat kan.

Het valt daarom aan te bevelen om, voor tot zulke inbeslagneming wordt overgegaan, eerst de drager te waarschuwen en de kans te geven de goederen zelf uit de openbare ruimte te verwijderen en verwijderd te houden. Dat is ook redelijk, omdat er nogal wat onjuiste analyses in de pers zijn verschenen over wat nu nog wel en niet mag waardoor niet voor iedereen even duidelijk is wat nog toegestaan is en wat niet. Goed muteren van zulke waarschuwingen verhoogt bovendien de kans om gelijk te krijgen in klachtenprocedures e.d.

Dit geldt te meer waar het gaat om waardevolle goederen. Heeft een motorfiets bijvoorbeeld een Satudarah of Bandidos logo, dan ligt het voor de hand om eerst een redelijke termijn te stellen waarbinnen de eigenaar het logo kan (laten) verwijderen voor de motorfiets in beslag wordt genomen. Wordt een waardevol goed met Satudarah of Bandidos kenmerken in beslag genomen dan is ook na inbeslagname verwijdering van de clubkenmerken (met instemming eigenaar) en teruggave aan de eigenaar uitgangspunt. Zodra daadwerkelijk in beslag is genomen of indien voorzienbaar is dat in beslag zal worden genomen is het wenselijk niet alleen de burgemeester maar ook (de OMG officier van) het AP in kennis te stellen. Rekening moet worden gehouden met klachtenprocedures, klachten bij de Nationale Ombudsman en/of kort geding-procedures.

Vroegtijdige afstemming met niet alleen de burgemeester (als bevoegd gezag) maar ook het OM is daarom wenselijk.

Alleen als er is gewaarschuwd en de drager/eigenaar de kans heeft gekregen zelf de goederen uit de openbare ruimte te verwijderen maar dat niet heeft gedaan, is verdedigbaar dat de politie de goederen onder zich houdt totdat het beroep van de verboden organisatie onherroepelijk is (waarna in ieder geval kleding etc. kan worden onttrokken/vernietigd als zijnde in strijd met de openbare orde). Immers, blijkbaar wenst de eigenaar zijn verboden OMG goederen ondanks waarschuwingen niet uit de openbare ruimte verwijderd te houden.

Art. 3 Politiewet geeft de politie de bevoegdheid om in beslag te nemen, maar niet om een bevel tot medewerking te geven waarvan de niet naleving strafbaar is op grond van art. 184 Sr. Satudarah of Bandidos leden kunnen dus niet gedwongen worden actief mee te werken. Als zij de politie belemmeren bij inbeslagneming zijn zij wel strafbaar op grond van art. 184 Sr. (Zie o.a. ECLI:NL:HR:2008:BB4108).

Het verdient aanbeveling om niet bestuursrechtelijk en strafrechtelijk op te treden in dezelfde situatie. Om onduidelijkheden (en verweren, zoals bijvoorbeeld in ECLI:NL:GHLEE:2011:BU1533) te voorkomen kan beter óf bestuursrechtelijk in beslag worden genomen zonder gelijktijdig strafrechtelijk optreden, óf strafrechtelijk opgetreden te worden (op basis van de APV, zoals hierna beschreven en na een onherroepelijk verbod op basis van art. 140 lid 2 Sr) zonder bestuurlijk beslag. Daarbij geldt dat in geval van strafrechtelijk optreden natuurlijk ook strafrechtelijk beslag mogelijk is.

→ Bestuurlijke handhaving op grond van art. 172 Gemeentewet

Art. 172 lid 3 Gemeentewet luidt als volgt:

“De burgemeester is bevoegd bij verstoring van de openbare orde of bij ernstige vrees voor het ontstaan daarvan, de bevelen te geven die noodzakelijk te achten zijn voor de handhaving van de openbare orde.”

De burgemeester kan bij de uitvoering van deze bevelsbevoegdheid van art. 172 lid 3 Gemeentewet politieambtenaren betrekken, mits hij daarbij met voldoende nauwkeurigheid aangeeft in welke omstandigheden de politieambtenaren de door hem omschreven handelingen en beslissingen moeten nemen. In zo'n geval leidt het niet opvolgen van zo'n door een politieambtenaar namens de burgemeester gegeven bevel tot strafbaarheid op grond van art. 184 Sr (o.a. ECLI:NL:HR:2013:1742, r.o. 2.6). Wat art. 3 Politiewet mist (de mogelijkheid om een bevel tot actieve medewerking te geven waarvan de niet naleving leidt tot strafbaarheid), kan dus aangevuld worden door een bevel van de burgemeester op grond van art. 172 lid 3 Gemeentewet.

Voor de lichte bevelsbevoegdheid van art. 172 lid 3 Gemeentewet is acuut gevaar voor de openbare orde vereist. Het is aan te raden alleen over te gaan tot een dergelijk bevel als met feiten en omstandigheden kan worden uitgelegd dat hier concreet reden toe was. Alleen voor burgemeesters van gemeenten waar Satudarah leden zich (ondanks waarschuwingen) blijven vertonen met uiterlijke clubkenmerken valt dus te overwegen een aan de politie gemandateerd bevel te geven alle clubgoederen in de openbare ruimte af te geven. Daardoor zullen de leden niet alleen moeten dulden dat hun clubgoederen in beslag worden genomen, maar kunnen zij ook gevorderd worden deze actief af te staan. Ook hier geldt weer dat goed moet worden vastgelegd door wie, wanneer en waarover precies de burgemeester is geïnformeerd en tot welke burgemeestersbeslissing dat heeft geleid.

De gemeente zich hierop kan voorbereiden door nu al in samenwerking met de politie en het OM te onderzoeken of er in de gemeente sprake is van de mogelijkheid dat Satudarah of Bandidos zich in vol ornaat zal laten zien. Dan kan er vervolgens (als art. 3 Politiewet niet voldoende basis biedt voor effectieve handhaving) snel een bevel worden opgesteld en goede afspraken met de politie worden gemaakt wat de bevoegdheden zijn en wanneer een dergelijk bevel moet worden afgekondigd.

→ Strafrechtelijke handhaving op grond van de APV

Nu de rechtbank de werkzaamheid van de OMG in strijd heeft verklaard met de openbare orde en duidelijk heeft geconcludeerd dat de clubcultuur van de OMG gevaar voor personen schept en in Nederland (in welke verschijningsvorm ook) moet worden beëindigd, is ook denkbaar dat het voeren van kenmerken van de verboden OMG in de openbare ruimte onder omstandigheden de openbare orde verstoort zoals strafbaar gesteld in sommige APV bepalingen. Onder welke omstandigheden strafrechtelijke handhaving op grond van de APV mogelijk en aangewezen is, dient vooraf te worden afgestemd met het lokale parket.

Het valt aan te bevelen vroegtijdig in de gemeentelijke driehoeksoverleggen te verkennen of er in de APV een bepaling staat die gebruikt zou kunnen worden bij de strafrechtelijke handhaving en zo ja, onder welke omstandigheden dat artikel kan worden toegepast.

De APV bevat afhankelijk van de situatie diverse (generieke) mogelijkheden om op te treden bij verstoringen van de openbare orde. Er kan betoogd worden dat het naar buiten toe optreden / manifesteren van een verboden organisatie als verstoring moet worden beschouwd. Diverse bepalingen zouden dan ingezet kunnen worden zoals bijvoorbeeld het aanschrijven van lokaties of ondernemers die deze mensen faciliteren en/of het opleggen van gebiedsverboden aan mensen die zich in kledij vertonen die duidt op Satudarah of Bandidos in het centrum.

Voorbeelden:

- Samenscholing en ongeregeldheden
- Ordeverstoring
- Afwijking sluitingsuur; tijdelijke sluiting.
- Sluiting voor publiek toegankelijke gebouwen en/of erven

Handelingsperspectief – beschikking civiel verbod onherroepelijk

Als er sprake is van een onherroepelijke uitspraak (bv Catervarius), dan is het – naast al het bovenstaande – ook mogelijk strafrechtelijk te handhaven op grond van artikel 140 lid 2 WvSr. De werkwijze en mogelijkheden voor deze situatie staan beschreven in de eerder genoemde handout van 20 december 2017, die als bijlage bij deze handout is gevoegd.

Oproep

In de handhaving van de civiele verboden zal veel zich moeten uitwijzen in de praktijk. Hierbij zal intensief samengewerkt worden tussen OM, politie en het (lokale) bestuur. Het is van groot belang de afweging over de manier waarop wel of niet wordt gehandhaafd en de ervaringen die worden opgedaan met elkaar te delen en deze te kunnen gebruiken voor de toekomst en een nader uitgewerkt (integraal) handelingskader. Indien een team tot handhaving overgaat wordt verzocht contact op te nemen met de portefeuillehouders OMG. De leerervaring van casussen worden in deze lijn gedeeld.

Informatie en ervaringen kunnen daarnaast worden gedeeld met de projectgroep bij het OM en politie (project.OMG@om.nl).

Bijlage 1 beeldmateriaal:

Colors Bandidos MC

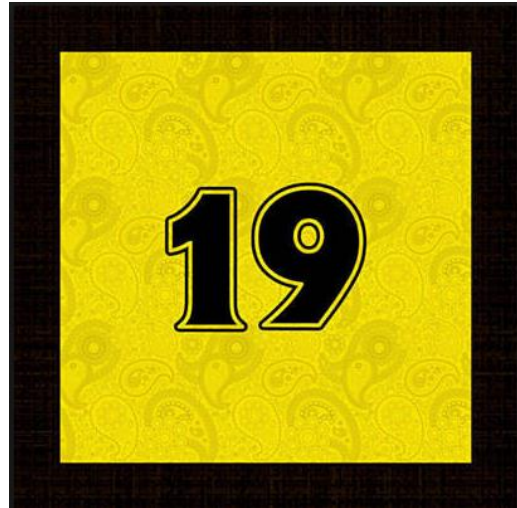
Colors Satudarah MC

Colors supportcrew 999 en SAUDARAH

Motor voorzien van Satudarah MC bestickering

Logo's en uitingen Satudarah MC